TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) NUTARTIS

2020 m. gegužės 6 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnis – Valstybių teikiama pagalba – Europos Komisijos sprendimas, kuriuo pagalbos schema pripažįstama suderinama su vidaus rinka – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos nenumatyta galimybė teikti pagalbą pagal patvirtintą schemą, jei nesilaikoma Komisijos sprendime nenumatytos sąlygos“

Sujungtose bylose C-415/19–C-417/19

dėl *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Italija) 2018 m. gruodžio 4 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo 2019 m. gegužės 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų trijų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Blumar SpA (C-415/19),

Roberto Abate SpA (C-416/19),

Commerciale Gicap SpA (C-417/19)

prieš

Agenzia delle Entrate

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan, pirmosios kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot (pranešėjas) ir teisėjas L. Bay Larsen,

generalinis advokatas E. Tanchev,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Blumar SpA* ir *Commerciale Gicap SpA*, atstovaujamų *avvocati* G. Mameli, R. Esposito ir R. Altieri,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* G. De Socio,

– Europos Komisijos, atstovaujamos P. Stancanelli ir F. Tomat,

* Proceso kalba: italų.

atsižvelgęs į išklausius generalinį advokatą priimtą sprendimą išspręsti bylą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

Nutartį

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl SESV 108 straipsnio 3 dalies, proporcingumo principo ir 2008 m. sausio 25 d. Komisijos sprendimo C (2008) 380 „Valstybės pagalba N 39/2007 – Italija – Mokesčio kreditas naujoms investicijoms į nepalankias vietoves“ (toliau – 2008 m. sausio 25 d. sprendimas) išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant tris ginčus, t. y. atitinkamai *Blumar SpA*, *Roberto Abate SpA* ir *Commerciale Gicap SpA* ginčus su *Agenzia delle Entrate* (mokesčių administratorius, Italija) dėl pastarosios atsisakymo suteikti šioms bendrovėms mokesčio kreditą pagal 2008 m. sausio 25 d. sprendimu patvirtintą valstybės pagalbos schemą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 2008 m. sausio 25 d. sprendime Europos Komisija nusprendė, kad 2006 m. gruodžio 27 d. *legge n. 296 contenente „Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)“* (Įstatymas Nr. 296 dėl metinio ir daugiamečio valstybės biudžeto sudarymo nuostatų (2007 m. Finansų įstatymas) (GURI, paprastasis priedas, Nr. 299, 2006 m. gruodžio 27 d.; toliau – Įstatymas Nr. 296/2006), kuriuo nustatomas mokesčio kreditas perkant įrenginius, skirtus gamybos struktūroms tam tikruose Pietų Italijos regionuose (toliau – nagrinėjamas mokesčio kreditas), nustatyta pagalbos schema yra suderinama su vidaus rinka remiantis EB 87 straipsnio 3 dalies a ir c punktais.

Italijos teisė

4 Nagrinėjamas mokesčio kreditas buvo nustatytas Įstatymo Nr. 296/2006 vienintelio straipsnio 271–279 dalyse ir taikomas nuo mokestinio laikotarpio po 2006 m. gruodžio 31 d. mokestinio laikotarpio iki 2013 m. gruodžio 31 d. mokestinio laikotarpio pabaigos.

5 Šio įstatymo vienintelio straipsnio 1223 dalies nuostatos buvo panaikintos, tačiau identiškai pakartotos 2005 m. vasario 4 d. *legge n. 11 che reca norme generali sulla partecipazione dell'Italia al processo normativo dell'Unione europea e sulle procedure di esecuzione degli obblighi comunitari* (Įstatymas Nr. 11 dėl Italijos dalyvavimo Europos Sąjungos teisės aktų leidybos procese ir Bendrijos įsipareigojimų vykdymo procedūrų bendrųjų nuostatų; GURI, Nr. 37, 2005 m. vasario 15 d.; toliau – Įstatymas Nr. 11/2005) 16bis straipsnio 11 dalyje. Šiose nuostatose numatyta:

„EB 87 straipsnyje nurodytos pagalbos gavėjai gali pasinaudoti tokia pagalbos priemone tik tuo atveju, jeigu jie remdamiesi [2000 m. gruodžio 28 d. *decreto del Presidente della Repubblica n. 445* (Respublikos prezidento dekretas Nr. 445; GURI paprastasis priedas Nr. 42, 2001 m. vasario 20 d.)] suvestinio teksto 47 straipsniu ir Ministrų Tarybos pirmininko dekrete, kuris dar turi būti paskelbtas *Gazzetta ufficiale*, nustatytomis taisyklėmis patvirtina, kad jie nėra gavę ir vėliau negrąžinę arba į depozitinę sąskaitą nepervedę pagalbos, kurią Europos Komisija yra pripažinusi neteisėta arba nesuderinama su vidaus rinka ir kuri nurodyta šioje dalyje minimame dekrete.“

6 2007 m. gegužės 23 d. *decreto del Presidente del Consiglio dei ministri* (Ministrų tarybos pirmininko dekretas, GURI, Nr. 160, 2007 m. liepos 12 d.) reglamentuojama ankstesniame punkte nurodyto pareiškimo, kuris „prilyginamas notariškai patvirtintam aktui“, pateikimo tvarka (toliau – garbės pareiškimas). Šio dekreto 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šis pareiškimas pateikiamas dėl „pagalbos, kurią Europos Komisija nurodė susigrąžinti, remdamasi šiais sprendimais:

a) 1999 m. gegužės 11 d. Komisijos sprendimu <…> dėl Italijos pagalbos schemų, susijusių su užimtumo priemonėmis, suteikiant lengvatų, susijusių su mokymo ir darbo sutarčių sudarymu <…>

b) 2002 m. birželio 5 d. Komisijos sprendimu <…> dėl Italijos valstybės pagalbos atleidžiant nuo mokesčių ir teikiant paskolas palankiomis sąlygomis viešųjų paslaugų įmonėms, kurių didžioji dalis akcininkų yra viešieji asmenys <…>

c) 2004 m. kovo 30 d. Komisijos sprendimu <…> dėl Italijos įgyvendintos valstybės pagalbos schemos, susijusios su skubiomis įdarbinimo priemonėmis <…>

d) 2004 m. spalio 20 d. Komisijos sprendimu <…> dėl pagalbos schemos, kurią Italija suteikė įmonėms, investuojančioms į komunas, nukentėjusias nuo 2002 m. gaivalinių nelaimių <…>“

7 2008 m. birželio 3 d. *decreto legge n. 97* (Dekretas įstatymas Nr. 97), pertvarkyto į įstatymą ir iš dalies pakeisto 2008 m. rugpjūčio 2 d. *legge n. 129* (Įstatymas Nr. 129) (GURI, Nr. 180, 2008 m. rugpjūčio 2 d.), 2 straipsnyje nustatytos skirtingiems pagalbos taikymo metams turimų išteklių viršutinės ribos ir reglamentuojama teisės į nagrinėjamą mokesčio kreditą suteikimo procedūra, be kita ko, numatant, kad šio dekreto įstatymo įsigaliojimo dieną jau įgyvendintų investicinių projektų atveju suinteresuotieji asmenys per nustatytą terminą turi mokesčių administracijai pateikti užpildytą formą, kuri reiškia „teisės [į šį mokesčio kreditą] rezervavimą“, o to nepadarius pagalba nutraukiama.

Pagrindinės bylos, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

8 Trijų pagrindinių bylų faktinės aplinkybės yra *mutatis mutandis* vienodos bylose C-415/19–C-417/19. Jos gali būti apibendrintos taip, kaip nurodyta toliau.

9 Ieškovės pagrindinėse bylose prašė mokesčių administratoriaus suteikti joms teisę į nagrinėjamą mokesčio kreditą.

10 Mokesčių administratorius atmetė jų prašymus motyvuodamas tuo, kad jos kartu su prašymu nepateikė garbės pareiškimo.

11 Šių ieškovių dėl šių sprendimų pareikšti ieškiniai buvo atmesti tiek pirmojoje, tiek apeliacinėje instancijose.

12 Apeliaciniuose skunduose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas, Italija), ieškovės nurodė SESV 108 straipsnio 3 dalies, 2008 m. sausio 25 d. sprendimo ir proporcingumo principo pažeidimą.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl pagrindinėse bylose nagrinėjamų Italijos teisės aktų atitikties Sąjungos teisei tiek, kiek, pirma, nagrinėjamas mokesčio kreditas gali būti nesuteiktas vien dėl to, kad pareiškėjas gavo pagalbą, kurią Komisija pripažino nesuderinama su vidaus rinka, tačiau nemanė esant būtina jį formaliai įpareigoti ją sugrąžinti, ir, antra, tai yra ne paprastas naujos pagalbos pervedimo sustabdymas, bet galutinis atsisakymas ją teikti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimų ir dėl tokio aiškinimo atitikties proporcingumo principui.

14 Tokiomis aplinkybėmis *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis Kasacinis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį trijose pagrindinėse bylose vienodai suformuluotą prejudicinį klausimą:

„Ar, atsižvelgiant į SESV 108 straipsnio 3 dalį, kaip ji išaiškinta [1997 m. gegužės 15 d. Sprendime *TWD / Komisija* (C–355/95 P, EU:C:1997:241)], [2008 m. sausio 25 d.] sprendimą ir [Sąjungos teisės] proporcingumo principą, su [Sąjungos] teise suderinami [Įstatymo Nr. 296/2006] vienintelio straipsnio 1223 dalis (dabar – [Įstatymo Nr. 11/2005] 16bis straipsnio 11 dalis) ir 2007 m. gegužės 23 d. Ministrų tarybos pirmininko dekretas?“

15 2019 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-415/19–C-417/19 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė proceso dalis ir priimta nutartis.

Dėl prejudicinio klausimo

16 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, jeigu atsakymą į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, galima aiškiai nustatyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos arba jeigu atsakymas į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausęs generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.

17 Ši nuostata taikytina nagrinėjamose bylose.

18 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 108 straipsnio 3 dalis, 2008 m. sausio 25 d. sprendimas ir proporcingumo principas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias valstybės pagalbos suteikimas pagal šios valstybės narės nustatytą ir tuo sprendimu patvirtintą pagalbos schemą siejamas su pareiškėjo pareiškimu, kad jis negavo pagalbos, kurią Komisija pripažino neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, tos pagalbos jis negrąžino ar nepervedė į depozitinę sąskaitą, nors jo ir neprašoma grąžinti, ir nepaisant to, kad tame sprendime aiškiai nenumatytas toks reikalavimas.

19 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, suformuotos 1997 m. gegužės 15 d. Sprendime *TWD / Komisija* (C-355/95 P, EU:C:1997:241), kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi savo sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir klausime, matyti, kad Komisija pagrįstai naujos pagalbos mokėjimą sieja su neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka pripažintos pagalbos susigrąžinimu. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Komisija, viena vertus, turi teisę atsižvelgti į galimą ankstesnės neteisėtos ir negrąžintos pagalbos ir naujos pagalbos sutapimą ir, kita vertus, gali pripažinti, kad nauja pagalba yra suderinama su vidaus rinka, tik jei jos turimi duomenys leidžia jai padaryti tokią išvadą (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 21 d. Nutarties *Iride ir Iride Energia / Komisija*, C-150/09 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2010:34, 70 punktą).

20 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad savo 2008 m. sausio 25 d. sprendime Komisija atsižvelgė į tai, jog pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės aktų nuostatas atsisakyta suteikti nagrinėjamą mokesčio kreditą prašymą pateikusiam asmeniui, gavusiam pagalbą, kurią Komisija pripažino neteisėta ir nesuderinama, tuo atveju, kai dėl jos pateiktas prašymas grąžinti, tačiau pagalba nebuvo grąžinta arba nebuvo pervesta į depozitinę sąskaitą.

21 Reikia konstatuoti, kad nors šiomis nacionalinės teisės aktų nuostatomis siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi 1997 m. gegužės 15 d. Sprendime *TWD / Komisija* (C-355/95 P, EU:C:1997:241) Teisingumo Teismo nurodytų sąlygų, juose vis dėlto nustatytos griežtesnės sąlygos, nes leidžiama

atsisakyti suteikti valstybės pagalbą vien dėl to, kad pareiškėjas nepateikė garbės pareiškimo, neatsižvelgiant į tai, ar jis iš tikrųjų gavo neteisėta ir nesuderinama pripažintą pagalbą, ar kitu atveju į tai, ar jis gavo prašymą šią pagalbą grąžinti.

22 Vis dėlto toks reikalavimas nekelia pavojaus tame sprendime nurodytoms pareigoms ir nekeičia 2008 m. sausio 25 d. sprendimu patvirtintos pagalbos schemos. Taigi jis negali paneigti šios schemos suderinamumo su vidaus rinka ir todėl negali būti laikomas prieštaraujančiu šiam sprendimui.

23 Be to, kaip savo rašytinėse pastabose teigia Komisija, nors SESV 108 straipsnio 3 dalyje valstybės narės įpareigojamos pranešti Komisijai apie savo valstybės pagalbos projektus iki jų įgyvendinimo, vis dėlto ja jos neįpareigojamos suteikti pagalbos, net jei ją apima šios institucijos sprendimu patvirtinta pagalbos schema. Tokio sprendimo tikslas ir poveikis yra tik patvirtinti pagalbos schemą pripažįstant ją suderinama su vidaus rinka, bet ne įpareigoti atitinkamą valstybę narę (šiuo klausimu žr. 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Foselev Sud-Ouest*, C-18/08, EU:C:2008:647, 16 punktą ir 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Todaro Nunziatina & C.*, C-138/09, EU:C:2010:291, 52 punktą, taip pat 2018 m. gegužės 30 d. Nutarties *Yanchev*, C-481/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:352, 22 punktą).

24 Taigi Komisijos sprendimas, kuriuo patvirtinta valstybės pagalbos schema, nekliudo atitinkamai valstybei narei išsaugoti galimybę atsisakyti suteikti pagalbą pagal šią schemą (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 30 d. Nutarties *Yanchev*, C-481/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:352, 22 punktą).

25 Šiuo atveju aplinkybė, kad, atsižvelgiant į sukurtą prašymų nagrinėjimo sistemą ir turimų išteklių viršutinę ribą, garbės pareiškimo nebuvimu grindžiamas atsisakymas suteikti nagrinėjamą mokesčio kreditą yra galutinis, taip pat negali paneigti prieš tai nurodytų argumentų.

26 Tokiomis aplinkybėmis toks reikalavimas taip pat negali būti laikomas prieštaraujančiu proporcingumo principui.

27 Taigi į prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: SESV 108 straipsnio 3 dalis, 2008 m. sausio 25 d. sprendimas ir proporcingumo principas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias valstybės pagalbos suteikimas pagal šios valstybės narės nustatytą ir tuo sprendimu patvirtintą pagalbos schemą siejamas su pareiškėjo pareiškimu, kad jis negavo pagalbos, kurią Komisija pripažino neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, tos pagalbos jis negrąžino ar nepervedė į depozitinę sąskaitą, nors jo ir neprašoma grąžinti, ir nepaisant to, kad tame sprendime toks reikalavimas nenumatytas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

28 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nutaria:

SESV 108 straipsnio 3 dalis, 2008 m. sausio 25 d. Komisijos sprendimas C (2008) 380 „Valstybės pagalba N 39/2007 – Italija – Mokesčio kreditas naujoms investicijoms į nepalankias vietoves“ ir proporcingumo principas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos valstybės narės teisės aktų nuostatos, pagal kurias valstybės pagalbos suteikimas pagal šios valstybės narės nustatytą ir tuo sprendimu patvirtintą pagalbos schemą siejamas su pareiškėjo pareiškimu, kad jis negavo pagalbos, kurią Europos Komisija pripažino neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, tos pagalbos jis negrąžino ar nepervedė į depozitinę sąskaitą, nors jo ir neprašoma grąžinti, ir nepaisant to, kad minėtame sprendime toks reikalavimas nenumatytas.

Parašai.